

Van links naar rechts:
Arjan van de Water (Sight Landscaping)
met buurtbewoner Arjan Luning,
Bart Zoutenbier en Patrick Hoogenbosch
(Buurtgroenbedrijf)

Patrick Hoogenbosch (Buurtgroenbedrijf): ‘Onderhoud van groen houdt niet op bij het tuinhekje’

Succesvol Arnhems wijkinitiatief leidt tot oprichting Buurtgroenbedrijf

In Arnhem hebben buurtbewoners de stichting Buurtgroenbedrijf opgericht. Gezamenlijk wordt het groenonderhoud uitgevoerd in het Spijkerviertel, de voormalig rosse buurt die het afgelopen decennium tot hippe buurt is omgetoverd. Het doel is om het Spijkerviertel verder te vergroenen en klimaatbestendig te maken. Sight Landscaping, de gemeente Arnhem en verschillende kennisinstellingen participeren in dit project.

Auteur: Santi Raats

Onder de naam DeBlauweWijkEconomie nemen actieve bewoners van het Spijkerviertel allerlei initiatieven die de wijk versterken. Hiervoor ontvingen zij een startsubsidie van de gemeente Arnhem en de provincie Gelderland. De ambitie is een compleet zelfvoorzienende buurt met oplossingen voor maatschappelijke thema's zoals welzijn, energietransitie en klimaatverandering. Een van die initiatieven is de oprichting van de sociale onderneming het Buurtgroenbedrijf, van waaruit allerlei groene onderhouds- en aanlegwerkzaamheden in de buurt worden uitgevoerd.

Patrick Hoogenbosch, buurtbewoner en mede-initiatiefnemer van het Buurtgroenbedrijf en meerdere initiatieven in de wijk, is al meer dan vijf jaar actief om de buurt te verduurzamen: 'Ik ben in gesprek gegaan met buurtbewoners. Zij bleken interesse te hebben om collectief zonnepanelen in te kopen. Na de aanleg van de zonnepanelen kwam de vraag: wat kunnen we meer doen? In 2015 hielden buurtinitiatief DeBlauweWijkEconomie, de afdeling Werk en inkomen van de gemeente Arnhem en het UWV samen ideeënsessies voor buurtbewoners.

Hierin werd aan deelnemers gevraagd wat ze zouden kunnen en willen als ze zouden gaan werken vanuit hun passie en talent.'

Oud-hovenier inspiratiebron voor Buurtgroenbedrijf

Onder de circa dertig deelnemers stond een oud-hovenier op, een conciërge op een basisschool, die op woensdagmiddag wel met kinderen de wijk wilde onderhouden op groengebied. Hoogenbosch: 'Dat was een goed idee. De vraag die we daarop stelden was: hoe we kunnen *blijven* doen wat we leuk vinden? Met andere woorden, wat is het verdienmodel? Want we willen niet afhankelijk zijn van subsidie, maar op eigen benen staan. Na vele gesprekken met de gemeente, kennisinstellingen en Sight Landscaping is een groepje betrokken buurtbewoners het Buurtgroenbedrijf opgestart.'

Groenaannemer werkt samen met burgers

Sight Landscaping, het bedrijf dat in Arnhem Centrum, het Spijkerviertel en de wijk Het Broek het integrale onderhoud uitvoert, geeft Buurtgroenbedrijf alle ruimte binnen het con-

Groenaannemer en burgerinitiatief sturen samen groenonderhoud in centrumwijk aan

tract om zich te ontwikkelen. Medewerkers van het Buurtgroenbedrijf werken in de openbare ruimte samen met Sight Landscaping en voeren werkzaamheden uit die de leefbaarheid en de klimaatadaptatie van de wijk ondersteunen.

Dagelijks groenonderhoud en losse projecten

Buurtbewoners kunnen zich bij het Buurtgroenbedrijf opgeven voor het groenonderhoud. Zij werken onder begeleiding van het ondernemersteam van het Buurtgroenbedrijf. Bij werkzaamheden die contractueel bij Sight Landscaping horen, trekken ze samen op. Het Buurtgroenbedrijf organiseert zelf ook verschillende werkzaamheden die verdergaan dan alleen het openbaar groen. Zo nemen zij de aanleg en het onderhoud van particuliere tuinen in de wijk mee en worden losse projecten zoals het onderhoud van fietsennietjes in opdracht van de gemeente uitgevoerd. Als sociaal bedrijf wordt er veel ruimte geboden om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te laten re-integreren.

Eigen initiatieven

Daarnaast wordt bewoners gevraagd zelf ideeën te opperen voor werkzaamheden in de buurt. 'We nodigen buurtbewoners uit om zelf actief te worden en het eigenaarschap van de openbare ruimte op zich te nemen. Het onderhoud van je tuin houdt niet op bij je tuinhekje.'

Een leuk voorbeeld van plannen door input van bewoners: het Buurtgroenbedrijf wil een eigen boomkwekerij beginnen door bomen voor de wijk te kweken bij buurtbewoners. Hoogenbosch: 'Een klein boompje wordt geadopteerd door een buurtbewoner, die het laat opgroeien in zijn tuin. Wanneer de boom te groot wordt voor de tuin en groot genoeg is voor op straat, kunnen we hem verplanten naar de openbare ruimte. Zo'n 1000 euro per stuk wordt met deze werkwijze bespaard en er wordt een bewoner actief betrokken bij het vergroenen van zijn buurt.'

Het Buurtgroenbedrijf realiseert ook meer verticaal groen als maatregel tegen hittestress in de stad, bijvoorbeeld hедера of andere klimmers tegen wanden. Hoogenbosch: 'Ook hier kan meervoudige waarde gecreëerd worden. In plaats van snoeiafval naar de stort te brengen, kunnen we bijvoorbeeld hederetakjes leveren aan bloemisten in de wijk. Ook voor de afzet van andere producten werken we met ondernemers in de wijk samen.'

Door de samenwerking met de andere initiatieven van DeBlauweWijkEconomie ontstaan ook kansen. Zo zijn de zakken uitgewerkt substraat van SpijkerZwam, waar oesterzwammen op koffiedrab gekweekt worden, een prima bodembedekker en na verwerking in het lokale wormenhotel een rijke compost.

Synergie

Wonen in een prettige leefomgeving, dat wil toch iedereen? Maar het begrip 'prettig' wordt door iedereen verschillend ingevuld. Voor de een zijn dat de sociale contacten, voor de ander is het een klimaatadaptieve wijk of simpelweg een mooi plantvak voor de deur. Kees Torn Broers van Sight Landscaping is onder de indruk van de proactiviteit in het Spijkerkwartier: 'De samenwerking met het Buurtgroenbedrijf verloopt naar wens. De betrokkenheid van de wijkbewoners is groot.' Sight Landscaping heeft onder meer vervoer beschikbaar gesteld en gereedschap en materiaal zoals prikkers en vuilniszakken. Verder stelt Sight Landscaping een fulltime medewerker ter beschikking aan het Buurtgroenbedrijf.

Torn Broers: 'Het mooie aan onze samenwerking is dat wij elkaar niet zien als concurrenten en elkaar goed aanvullen. Het Buurtgroenbedrijf is sterk in het verbinden

 Kees Torn Broers Sight Landscaping

en het erbij betrekken van de wijk. Wij kunnen bijdragen vanuit ons vakgebied en het Buurtgroenbedrijf ondersteunen om te groeien. Uiteindelijk komt dit ten goede aan de wijk en dat is ons doel. Ook versterken we elkaar door kennisuitwisseling. Zowel Sight Landscaping als het Buurtgroenbedrijf werkt samen met verschillende universiteiten en opleidingsinstituten. Vanuit verschillende invalshoeken vinden er onderzoeken plaats in de wijk die meer inzicht geven in maatschappelijke thema's die ons werkgebied raken.'

Succes

Martijn Stappers, wijkmanager van de gemeente Arnhem: 'De rol van de gemeente is zeer gering en was dat ook in de opzetfase. De drijvende kracht van de wijkbewoners zit hem niet in het budget, maar in de passie en gedrevenheid van bewoners en initiatiefnemers.'

De aanjaagsubsidies die het Buurtgroenbedrijf kreeg van de gemeente en de provincie zijn inmiddels op. Hoogenbosch: 'Hiervan konden vele activiteiten door het Buurtgroenbedrijf in de wijk georganiseerd worden. Ook kon een beperkt deel van de uren van het ondernemersteam worden vergoed. Verder is materiaal aangeschaft, zijn stichtingskosten betaald, folders en reclamemateriaal gedrukt en hesjes met eigen logo gekocht. Gelukkig voelen

Het Buurtgroenbedrijf wil bomen voor de wijk kweken bij buurtbewoners in de tuin

Het Buurtgroenbedrijf is zo succesvol dat de gemeente het buurtinitiatief als partner wil

steeds meer buurtbewoners en ook studenten zich geroepen om mee te doen. Ook vinden mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle werkplek bij ons.' Hierdoor valt het Buurtgroenbedrijf op bij de gemeente. De uitdaging is nu het vervolmaken van een verdienmodel dat financieel break-even draait en volop sociale en ecologische waarde creëert.

Volwaardig partner

Volgens Stappers zien steeds meer partijen, waaronder de gemeente, het Buurtgroenbedrijf als volwaardig partner. De gemeente ziet kansen om verschillende beleidsdoelstellingen van de gemeente te behalen, zoals vergroening van de stad en mensen aan het werk krijgen. 'We mogen hier dan ook voor betalen, net als andere partijen. Dit is een ontwikkeling waar we nu midden in staan. Daarvoor moet een structuur en organisatievorm worden gemaakt met goede afspraken.'

Ook voor marktpartijen is het Buurtgroenbedrijf interessant, want bijdragen aan participatie en invulling geven aan social return on investment zijn belangrijke gunningscriteria die de

gemeente Arnhem hanteert bij aanbestedingen. Volgens Stappers bestaat de mogelijkheid dat de gemeente het Buurtgroenbedrijf inzet bij projecten die ze in de planning heeft staan. 'We zien buurtinitiatieven zoals het Buurtgroenbedrijf als voorwaardige partners, net zoals andere partners in Arnhem. Deze partners kunnen meedenken en een bijdrage leveren aan projecten. Voorbeelden van projecten zijn de ontwikkeling en vergroening van de Muijlwijkstraat in samenhang met de Spoorhoek. Werkzaamheden die door de partners moeten worden ingevuld, zijn bijvoorbeeld het maken van verticale wanden, inzaaien van gazons en beplanten van boomspiegels.'

Showcase

Stappers: 'De rol van de gemeente en mijn opdracht is om wijkinitiatieven te faciliteren. Om mijn werk optimaal te kunnen doen, moet er onder andere bij de gemeente nog veel veranderen. Dat kost tijd en energie, maar de eerste stappen zijn gezet. We noemen het Buurtgroenbedrijf vaak als voorbeeld voor Arnhem. Veranderen kost tijd, maar er is beweging.'

Waarde toevoegen aan corebusiness van de opdrachtgever

De samenwerking staat nog in de kinderschoenen en is feitelijk een *living lab*. Torn Broers verwacht dat dit participatiemodel andere wijken in Arnhem zal inspireren. Met het project Van Wijken Weten zet de gemeente Arnhem al jarenlang in op een sterke buurtbetrokkenheid op het gebied van verschillende maatschappelijke thema's, maar ook als het gaat om de buitenruimte.

Sight Landscaping investeert veel tijd en energie in het partnerschap met de gemeente en het Buurtgroenbedrijf. 'Je kunt deze ontwikkeling niet meer los zien van ons technische vakgebied', verklaart Torn Broers. 'Met dit soort initiatieven willen we graag waarde toevoegen aan de corebusiness van de opdrachtgever.'

Stappers concludeert: 'Als wijkmanager zie ik dit als een positieve uitwerking, want het mes snijdt aan twee kanten.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/article/28515/onderhoud-van-groen-houdt-niet-op-bij-het-tuinhekje

Betrokkenheid van scholen

Studenten van Wageningen Universiteit voeren sinds december 2017 onder leiding van onderzoeker Jan Hassink twee afzonderlijke onderzoeken uit naar de impact van het initiatief Buurtgroenbedrijf op de sociale, ecologische en economische waarden in de wijk. Hassink: 'We willen antwoorden vinden op de vragen wat het rendement is van dit maatschappelijke bedrijf en wat de precieze effecten zijn op bewoners en op de wijk. Het Buurtgroenbedrijf verwacht dat, doordat buurtbewoners via hun eigen organisatie zelf verantwoordelijk nemen voor het groenbeheer, er minder rotzooi op straat wordt gegooid en er meer naar elkaar wordt omgekeken. Daarnaast is er samen met de gemeente Arnhem een vierjarig onderzoek gestart naar de impact van het Buurtgroenbedrijf en vijf andere buurtinitiatieven op de gezondheid van wijkbewoners. Door de samenwerking met de andere buurtinitiatieven in Arnhem is het mogelijk om met elkaar te leren.'

Van Hall Larenstein en Hogeschool Arnhem Nijmegen sloten zich als stakeholder aan bij buurtinitiatief DeBlauweWijkEconomie. De scholen kunnen daarmee in de wijk rekenen op stageplekken voor studierichtingen als management van de leefomgeving en sociale studies.

Jan Hassink

Wageningen Universiteit